

עקרונות האגודה לקידום הישגיהם הלימודיים וקליטתם החברתית של תלמידים יוצאי אתיופיה¹.

תוצאות מבחני המיצ"ב, הזכאות לתעודת בגרות והמבחנים הפסיכומטריים המתפרסמים ע"י משרד החינוך מצביעים שקיים עדיין פער משמעותי בין רמת הישגיהם הלימודיים של תלמידים יוצאי אתיופיה לבין כלל התלמידים במגזר היהודי. פערים אלו מתרחבים והולכים עם העלייה בקבוצת הגיל וממשיכים להתקיים גם בקרב בני הדור השני של יוצאי אתיופיה, ילידי ישראל. לפערים אלו קיימת השלכה מתמשכת על סיכויי המוביליות התעסוקתית של תלמיד זה בבגרותו ועל רמת הכנסתו העתידית.

לאור האמור לעיל, החליטה האגודה הישראלית למען יהודי אתיופיה לנסח, לאור ניסיונה המצטבר את רשימת המסקנות והתובנות שגיבשה בנושא שעשויות לתרום לשינוי מציאות עגומה זו. לדעתנו יישום עקרונות אלו אינו מחייב תוספת משאבים, מעבר לאלו הקיימים, אלא ניצולם בדרך מושכלת יותר.

א. הנחות יסוד

1. מטרת מערכת החינוך בקרב יוצאי אתיופיה אינן נבדלות ממטרות מערכת החינוך בקרב האוכלוסייה בכללותה².
2. על מערכת החינוך לפעול למיצוי הפוטנציאל האישי הגלום בכל אחד מתלמידיה, ללא קשר למוצאו, ולהקנות לו את המיומנויות הנדרשות כדי להתמודד בבגרותו עם אתגרי העולם המודרני והגלובלי.
3. יש להימנע מהתייחסות גורפת ואחידה לכלל התלמידים יוצאי אתיופיה. נדרשת התייחסות דיפרנציאלית, עפ"י מאפייניו של התלמיד, מאפייני ביה"ס ומאפייני היישוב שהוא מתגורר בו.
4. מרבית יוצאי אתיופיה חיים בישראל כבר למעלה מעשרים שנה ואין להגדרים יותר כעולים אלא עפ"י מאפייניהם החברתיים – כלכליים כפי שנעשה לגבי כלל האוכלוסייה (כגון - רמת ההכנסה המשפחתית, השכלת ההורים, השתתפות במעגל העבודה, הרכב משק הבית...).
5. 64% מכלל התלמידים יוצאי אתיופיה הם ילידי ישראל.

¹ תלמיד יוצא אתיופיה – תלמיד יליד אתיופיה או שאחד מהוריו הוא יליד אתיופיה.

² ראה מטרות חוק חינוך ממלכתי, אתר משרד החינוך

אגודה ישראלית למען יהודי אתיופיה
ISRAEL ASSOCIATION FOR ETHIOPIAN JEWS
በኢትዮጵያ ገብረ-ክርስቲያን ለኢትዮጵያውያን

ב. רשימה מוצעת לעקרונות הפעולה של מערכת החינוך בקרב תלמידים יוצאי אתיופיה

1. על משרד החינוך להציב יעדים כמותיים, מדידים ולוח זמנים לצמצום הפערים בין הישגיהם הלימודיים של התלמידים יוצאי אתיופיה לבין כלל האוכלוסייה בחינוך העברי, בכל מקצועות הלימוד ובכל דרגות כתות הלימוד.
2. הגדרתם של יעדים אלו תקבע ע"י המזכירות הפדגוגית של משרד החינוך, ותהווה חלק מתכנית העבודה השנתית של המשרד ושל האגפים השונים בתוכו (ראה תכניות העבודה של משרד החינוך לשנת 2012). יש לוודא שיוקצו המשאבים הנדרשים ליישומה, בכל שנה.
3. על המשרד להטיל את האחריות לפיקוח, לבקרה ולמעקב אחר יישום תכנית מערכתית זו, על המפקחים המחוזיים, מנהלי בתי הספר בהם לומדים התלמידים יוצאי אתיופיה ומוריהם ולא להטילה על גורמים חיצוניים למערכת או על האגף במשרד שמופקד על טיפול בעולים החדשים.
4. על המשרד למקד את משאביו התוספתיים בעיקר בתלמידים יוצאי אתיופיה שהישגיהם בינוניים ונמוכים (בהשוואה לכלל התלמידים) ולא להקצותם לכלל התלמידים יוצאי אתיופיה על בסיס מוצאם בלבד.
5. אין לסגור בתי ספר שיש בהם ריכוז גבוה של תלמידים יוצאי אתיופיה שהישגיהם הלימודיים גבוהים. יש לטפחם ולעודד תלמידים שאינם בני הקהילה ללמוד בהם (בדומה לבתי"ס "מופת").
6. מומלץ להמשיך ולסגור בהדרגה בתי ספר ויש בהם ריכוז גבוה של תלמידים יוצאי אתיופיה. והישגיהם הלימודיים נמוכים.
7. אינטגרציה בית ספרית אינה נבחנת רק באחוז התלמידים יוצאי אתיופיה הלומדים בבית הספר אלא גם בהתפרסותם בתוך הכיתות בבית הספר ובתוך כלל העשייה החברתית הבית ספרית.
8. בבתי ספר בהם קיים אחוז נמוך של תלמידים יוצאי אתיופיה, הזקוקים בחלקם לתגבור לימודי, יש לשלבם במסגרות התגבור הלימודי הקיימות בבית הספר ולא להקים עבורם מסגרות תגבור לימודי נבדלות.
9. הסיוע הלימודי לתלמידים מתקשים יינתן בקבוצות קטנות או במסגרת פרטניות ויותאמו לצרכיו הספציפיים של התלמיד. יש להימנע מהפעלתן של תכניות לתגבור לימודי אחידות לכלל התלמידים יוצאי אתיופיה.
10. תלמידים עולים ילמדו בכתות נפרדות (כתות קלט) לתקופה קצובה בלבד (עד שלוש שנים) במטרה לשלבם מוקדם, ככל האפשר, בכיתות האם הרגילות בבית הספר.
11. על מנהל ביה"ס בו לומדים תלמידים יוצאי אתיופיה להטיל על אחד מאנשי הסגל הבכירים למפות את מצבו הלימודי של כל אחד מהתלמידים יוצאי אתיופיה הלומדים בבית ספרו, את הפרויקטים לתגבור לימודי בהם הוא משתתף (במימון ציבורי ופרטי) ואת קצב התקדמותו הלימודית. היקף משרתו של הרכז תיגזר ממספר התלמידים יוצאי אתיופיה בבית הספר.

אגודה ישראלית למען יהודי אתיופיה
ISRAEL ASSOCIATION FOR ETHIOPIAN JEWS
በኢትዮጵያ ስሜት ለሌሎች ስሜት ለሌሎች

12. רכז בית ספרי זה יגבש, במשותף, עם מורי בית הספר את שמות התלמידים יוצאי אתיופיה הזקוקים לסיוע לימודי ובאלו מקצועות לימוד ויגבש עם התלמיד והוריו תכנית פעולה אישית לקידומו .
13. הרכז הבית ספרי יגיש אחת לשלושה חודשים דוח לרכז הנתונים המחוזי שינתח את השינויים שחלו בהישגיהם של התלמידים המתקשים יוצאי אתיופיה (המתקשים בלבד) עפ"י התכניות הספציפיות שהשתתפו בהם . . .
14. מנהל המחוז יקיים, לפחות פעמיים בשנה, מפגש עם הרכזים הבית ספריים לצורך החלפת מידע והפקת לקחים על קצב התקדמותם של התלמידים יוצאי אתיופיה ועל התוכניות שהייתה להן ההשפעה הרבה ביותר לקידום משתתפיהן .
15. ראמ"ה תפתח כלי למעקב אחר רמת ההישגים הלימודיים הפרטנית של התלמיד יוצא אתיופיה ושל סה"כ התלמידים יוצאי אתיופיה בביה"ס ושל התמורות שחלו לאורך זמן ברמת הישגים זו . כלי זה ישמש את הרכז הבית ספרי בעבודתו..
16. אין לשלב בבית הספר תכניות תוספתיות לתגבור לימודי שאינן מציבות, בשקיפות, יעדים כמותיים לשיפור לימודי, מדדים ודרכי מעקב אחר יישומן ותוצאותיהן (כיום מרבית התכניות שמופעלות ע"י תורמים ליוצאי אתיופיה אינן עומדות במבחנים אלו). אין לחדש בכל שנה באופן אוטומטי תכניות תוספתיות אלו בטרם התקיים דיון בתרומתן לקידום התלמידים.
17. לנוכח ריכוזם הגבוה של התלמידים העולים, ילידי אתיופיה, בחינוך הממ"ד ומספר השעות הרב המוקדשים בהם ללימודי קודש, מומלץ לבחון האפשרות להסב חלק מהשעות המוקדשות לנושאים אלו לתגבור השליטה של תלמידים אלו בהבנת הנקרא בעברית.
18. בשל רמת הכנסתם הנמוכה של רבות מהמשפחות יוצאות אתיופיה רבים מבין התלמידים אינם נוטלים חלק בפעולות העשרה חוץ בית ספריות, מומלץ על ידינו להסב חלק מהמשאבים של תורמים חיצוניים למתן מלגות להשתתפות בפעילויות אלו, עפ"י העדופות האישיות של כל אחד מהתלמידים יוצאי אתיופיה.
19. קיימת חשיבות רבה בשילובם האקטיבי של ההורים יוצאי אתיופיה בעשייה הבית ספרית. על המגשר הבית ספרי להתמקד בתחום זה.
20. יש לפעול באופן מכוון לשילובם של מורים מוסמכים יוצאי אתיופיה בבתי הספר, כמורים מן המניין, וללוות אותם בתהליך השתלבותם במערכת החינוך . מורים אלו עשויים להוות מודל הזדהות לתלמידים יוצאי אתיופיה ולתרום לרב- גווניותה של מערכת החינוך ושל החברה הישראלית בכללותה.
21. על המשרד לפעול באופן יזום להשוואת ייצוגם של תלמידים יוצאי אתיופיה בכל התוכניות המיועדות לתלמידים מחוננים, בהתאם לחלקם באוכלוסייה. על המערכת להקצות משאבים

אגודה ישראלית למען יהודי אתיופיה
ISRAEL ASSOCIATION FOR ETHIOPIAN JEWS
ገብርኤል ገብርኤል ለኢትዮጵያውያን

לאיתור תלמידים מחוננים יוצאי אתיופיה, להכנתם לקראת המבחנים הארציים בכתה ב', לשילובם בכיתות המחוננים הרגילות ולשיתוף הוריהם בתהליך.
22. לנוכח הנשירה הגבוהה המאפיינת תלמידים יוצאי אתיופיה הלומדים בפנימיות, יש לבדוק מחדש את התאמתה של מסגרת זו לצרכיהם. מומלץ למנות לכל חניך יוצא אתיופיה הלומד בפנימייה את אחד/ת מעובדי הסגל כמלווה ואיש קשר.

ג. היבטים ארגוניים

1. יש לתחום מחדש את משך התקופה בה יוגדר העולה מאתיופיה כעולה, ולהביא מידע זה לידיעת כל הגורמים במערכת החינוך.
2. על האגף לקליטת עליה במשרד החינוך (אגף קל"ע) למקד את פעילותו בתלמידים עולים חדשים בלבד ולא בתלמידים ילידי ישראל.
3. עולים שהסתיימה תקופת קליטתם הראשונית (כמוגדר לעיל) יטופלו ע"י הגורמים הקבועים במשרד החינוך וברשויות המקומיות המסייעים לכלל הפרטים עפ"י צרכיהם.
4. מומלץ ליעד את כספי התורמים לפעילות העשרתית ואת כספי המשרד לתגבור לימודי.